

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
18-400 Łomża, ul. Nowa 2; tel./faks: 086 216 44 95,
tel.: 086 473 71 20, 086 473 71 21, 086 473 71 22;
www.oke.lomza.com; e-mail: sekretariat@oke.lomza.com

O ROZWIĄZYWANIU ZADAŃ OTWARTYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO NA SPRAWDZIANIE

MATERIAŁY POMOCNICZE

Opracowanie
Ewa Wądołowska

Łomża 2008

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Rodzaje błędów w odpowiedziach do zadań z języka polskiego	
II.1. Podanie większej liczby przykładów niż wymaga polecenie	4
II.2. Zredagowanie wypowiedzi dłuższej niż wymaga polecenie	4
II.3. Udzielenie niepełnej odpowiedzi	5
II.4. Niezrozumienie tematu wypracowania	6
II.5. Zredagowanie pracy krótszej niż wymaga polecenie	8
III. Przykłady poprawnej realizacji zadań rozszerzonej odpowiedzi z języka polskiego	11

I. WPROWADZENIE

Osiągnięcia uczniów, którzy w 2007 roku przystąpili do sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej, zostały przedstawione w sprawozdaniach wydanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łomży¹ oraz Centralną Komisję Egzaminacyjną w Warszawie². Szczególną uwagę w sprawozdaniu CKE zwrócono na zadania otwarte, zawarte w arkuszu *W szkole*.

Wyniki sprawdzianu przeprowadzonego w kolejnych latach wskazują, że zadania otwarte sprawiają uczniom największą trudności, zatem ważne jest doskonalenie umiejętności ich rozwiązywania. Jednym z elementów pracy może być eliminowanie błędów.

W I części niniejszego materiału zamieszczono autentyczne prace uczniowskie, pochodzące z arkusza *W szkole*. Ilustrują one rodzaje błędów, które popełniali uczniowie w rozwiązaniach zadań polonistycznych krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi.

Zauważyć można, że podczas sprawdzianów, które odbyły się na zakończenie szkoły podstawowej, miało miejsce redagowanie różnych form wypowiedzi. W II części publikacji przedstawiono poprawną realizację zadań rozszerzonej odpowiedzi z języka polskiego: opisu krajobrazu, listu, opowiadania i opisu postaci.

¹ Sprawozdanie ze sprawdzianu przeprowadzonego w kwietniu 2007 roku w szóstych klasach szkół podstawowych na terenie województwa podlaskiego (warmińsko-mazurskiego), Łomża 2007 r.; sprawozdanie dostępne na stronie: www.oke.lomza.com.

² Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2007, Warszawa 2007r.; sprawozdanie dostępne na stronie: www.oke.lomza.com.

II. RODZAJE BŁĘDÓW W ODPOWIEDZIACH DO ZADAŃ OTWARTYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

II.1. Podanie większej liczby przykładów niż wymaga polecenie

Praca A.

24. W jakim słowniku na pewno znajdziesz zasady polskiej pisowni?

W słowniku ortograficznym lub
w słowniku wyrazów bliskoznacznych.

Praca B.

24. W jakim słowniku na pewno znajdziesz zasady polskiej pisowni?

Słownik ortograficzny, słownik języka polskiego

Podanie większej liczby przykładów niż wymaga polecenie może być niekiedy przyczyną wystąpienia błędu w odpowiedzi. Taka sytuacja ma miejsce chociażby wówczas, gdy obok rozwiązań poprawnych pojawiają się również błędne. Ten rodzaj błędów ilustrują prace A i B. Uczniowie w rozwiązaniu wymienili dwa słowniki, mimo że zostali poproszeni o wskazanie jednego źródła informacji; przy czym pierwszy przykład (słownik ortograficzny) jest właściwy, drugi zaś (słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego) niepoprawny.

II.2. Zredagowanie wypowiedzi dłuższej niż wymaga polecenie

Praca A.

25. Co w szkole lubisz najbardziej i dlaczego? Odpowiedz w 2-3 zdaniach.

Najbardziej w mojej szkole lubię nauczycieli i uczniów. Wszyscy się angażują, są dla siebie mili. Nauczyciele chętnie pomagają i tłumaczą, kiedy czegoś mało zumiemy. Uczniowie zawsze są pogodni, pełni humoru i czasem rozbrykami.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.

Twój wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Praca B.

25. Co w szkole lubisz najbardziej i dlaczego? Odpowiedz w 2-3 zdaniach.

Najbardziej w mojej szkole podoba mi się nauczyciele. Są cierpliwi oraz pomocni. Zawsze jeśli ktoś ma jakiś problem z zadaniem to podejdo i wytłumacza. W większości szkół i dzieciaki narzekają na wychowawców. Ja uważam, że są świetni.

Niekiedy polecenie zawiera też informacje odnośnie długości odpowiedzi, np. aby sformułować ją w 2-3 zdaniach. Tymczasem uczniowie tworzą wypowiedzi nawet pięciozdaniowe (praca B). Piszący, być może, niedokładnie przeczytali część polecenia dotyczącą długości odpowiedzi bądź ją zlekceważyli. W tej sytuacji miejsce przeznaczone na udzielenie odpowiedzi okazuje się często niewystarczające. Zwiększa się też prawdopodobieństwo popełnienia błędu językowego, ortograficznego czy interpunkcyjnego.

II.3. Udzielenie niepełnej odpowiedzi

Praca A.

25. Co w szkole lubisz najbardziej i dlaczego? Odpowiedz w 2-3 zdaniach.

W szkole najbardziej lubię moich nauczycieli.
Lubię ~~to~~ przyjaciół z klasy.
Lubię sposób prowadzenia lekcji.

Praca B.

25. Co w szkole lubisz najbardziej i dlaczego? Odpowiedz w 2-3 zdaniach.

W szkole najbardziej lubię przerwy i Panie.
W szkole także lubię przedmioty najbardziej
wychowanie fizyczne i muzykę.

Nieprzyznanie punktu może wynikać również z udzielenia niepełnej odpowiedzi. Fakt ten świadczy o czytaniu poleceń nie do końca lub czytaniu pobieżnym. Rozwiązanie zadania następuje po przeczytaniu fragmentu polecenia. Autorzy powyższych prac uwzględnili w swojej odpowiedzi tylko pierwszą część pytania. Nie spełnili wszystkich wymogów określonych w poleceniu. Napisali o tym, co lubią w szkole. Uczynili to w sposób wyczerpujący. Być może skupienie się na tej części pytania spowodowało brak uzasadnienia stanowiska.

II.4. Niezrozumienie tematu wypracowania

Praca A.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.

Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Opis
Moja koleżanka powinna być:
ładna, powinna się schludnie ubierać.
Powinno zawsze być czysta.
Mus być grzeczna na karkolego,
miła, koleżeniśka, spokojna, mus się
dobrze uczyć.

Praca B.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.

Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

W mojej klasie są fajne koleżanki
bardzo pomysłowa i zabawna można i mimo to dobrze
porozumieć umieć dobrze grać w siatkę i koszyki i nawet
pierwsze miejsca w turniejach. Dobrze się uczy i
przydomów najbardziej z psychologii i języka i
z matematyki i języka polskiego. Koleżki są też
fajni i koleżki. Są usportowani dobrze
grają w piłkę nożną i siatkę i dwa ogry i
w piłkę wygryliśmy w raz kolegami złoty puchar i
ogry ogry trzy złote medale i jeden srebrny
i w siatkę tylko dwa puchary które stały w
maszej klasie. Dwa razy w szkole są i koleżki
i najfajniejsze koleżanki.

Praca C.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.

Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Szuczyno, 12.04.07r.

„Droga Sandro!”
Na wstępie mojego listu chciałam Cię serdecznie pozdrowić i podziękować za list, który od Ciebie dostałam.
Święta Wielkiejnocy spędziłam u mojego dziadka i u mojej babci na wsi. Pojechałam tam z całą moją rodziną. W wolnych chwilach rozwiązywałam krzyżówki i słuchałam muzyki. W niedzielę wszyscy pojechaliśmy do kościoła, a jak wróciliśmy to malowaliśmy pisanki. Moja mama razem z babcią zrobiły smaczny obiad, a ja oglądałam wtedy telewizję. Pojechaliśmy też spacerować, a także ^{tylko} kukły i wafelki i wszyscy zasiałiśmy obł. świętecznego i niedzielnego obiadu. Po obiedzie zjedliśmy deser i były lody. W łamy poniedziałek oblesiatam się z moją rodziną woda i było super. Od zająca dostałam kosmetyki, bluzkę, cały zestaw do wspania włosiu, portpmetkę i stodycze.
Myślę, że nigdy mi zapomnę tych Święt, bo dostałam wspaniałe prezenty.
Twoja koleżanka
Karolina Legota

Przeczytanie polecenia ze zrozumieniem to podstawa pełnej realizacji tematu wypracowania. W przeciwnym razie wypowiedź będzie częściowo związana z tematem lub nie będzie miała z nim związku. W pracy A zostały wymienione cechy, jakie powinny wyróżniać życzliwą koleżankę; uwagi te są bardzo ogólne. W pracy B uczeń opisał kilku kolegów i kilka koleżanek, mimo że z polecenia wynikało jednoznacznie, iż należy opisać jedną postać. Praca C świadczy o zupełnym niezrozumieniu tematu, nie zawiera nawet elementów opisu postaci, nie ma żadnego związku przyjaźnią, życzliwością. Uczeń najprawdopodobniej odwzorował wyuczoną pracę.

II.5. Zredagowanie pracy krótszej niż wymaga polecenie

Praca A.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.
Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Opis Matusia

Opisuje go ponieważ jest
przyjaciółką chłopaka.
Lubię go ponieważ mogę
się z nim dogadać i mi
przyjemnie przychodzi rozmawiać.
Matusz jest koleżeńcki.
Matusz jest wysoki, duży
chłopak. Ma czarne włosy.
To jest koleżeńcki chłopak.
z tego trzeba mieć przychod.

Praca B.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.
Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsc

Opis

W szkole najbardziej lubię kolegę z klasy z którym się rozmawia.
Daniel.

Lubię Daniela ponieważ jest bardzo koleżeńcki, obojętny i miły.
Rozmawiam się z nim, ale teraz z nim się rozmawiamy.
Jeżeli mamy razem pracę, to w różne miejsca, czasami
to domowe, zachodzi i sobie pomagamy na komputerze.
Lubię go, bo mi pomaga w lekach i jest fajny.

Praca C.

26. Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.
Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Odrobą, którą opisuje, jest moja przyjaciółka
Monika Supel.
~~jest ona bardzo ładnej postury, ma~~
jest ona szczupła i nie wysoka. Ma
oczy kolory zielonego, ~~okm~~ gładką ~~łosy~~ ~~prostą~~,
~~brązowe włosy~~ ~~brązowe~~ i ~~pełne~~ ~~usta~~ ~~spokojne~~ ~~na~~
~~ramiona~~. Jest bardzo miła, mądra i sympatyczna.
~~Chętnie~~ ~~każdemu~~ ~~pomaga~~, ~~zajmuje~~ ~~się~~ ~~swym~~ ~~młodszym~~
~~bratem~~. ~~Ma~~ ~~jeszcze~~ ~~cece~~ ~~ma~~ ~~gładką~~ ~~skórkę~~ ~~i~~ ~~opaloną~~. ~~nie~~
~~piasek~~ ~~na~~ ~~plaży~~, ~~ma~~ ~~dużo~~ ~~piękną~~ ~~siatkę~~ ~~siatkę~~.
Moim zdaniem, jest ona bardzo fajna, ładna
i interesuje się losem innych.

W przypadku dłuższej formy wypowiedzi z języka polskiego w poleceniu może być zawarta uwaga odnośnie długości pracy, np. *Twoja praca powinna zajmować co najmniej połowę wyznaczonego miejsca*. Spełnienie wymogu objętości jest również ważne, gdyż ma to wpływ na przyznanie punktów, np. za poprawność kompozycyjną, językową czy interpunkcyjną.

Teksty przykładowych prac, owszem zajmują 9 linii (w tym przypadku tyle wynosi wymagana długość) lub więcej, ale żadna z nich nie spełnia wymogu objętości. W pierwszym przypadku (praca A) wypracowanie zajmuje 11 linii, ale dwustronne obszerne marginesy spowodowały, że praca jest krótsza niż wymagana długość. Kolejna wypowiedź (praca B) zajmuje 11 linii, ale 3 są puste, 2 nie do końca zapisane, pozostałe też niepełne. Następną wypowiedź (praca C) zajmuje 12 linii (w tym 2 niepełne), jednak bardzo liczne skreślenia spowodowały, że nie spełnia ona wymogu objętości.

Wskazane przykłady upoważniają do stwierdzenia, że niektóre błędy, występujące w uczniowskich pracach, powstają często z dwóch powodów:

- nieuważnego czytania treści zadań,
- braku nawyku czytania odpowiedzi i zastanowienia się czy jest ona zgodna z poleceniem.

Można przypuszczać, że gdyby miało miejsce zastanowienie nad tym, jakie warunki powinno spełniać rozwiązanie, piszący zrealizowaliby poprawnie zadanie.

III. PRZYKŁADY POPRAWNEJ REALIZACJI ZADAŃ ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZI Z JĘZYKA POLSKIEGO

W przypadku zadań rozszerzonej odpowiedzi z języka polskiego nie można mówić o wzorcu poprawnej realizacji tematu, nie mniej jednak autentyczne prace uczniowskie, prezentowane poniżej, są dobrymi przykładami trafnego rozumienia polecenia. Za wypowiedzi te przyznano maksymalną liczbę punktów. Przy każdej pracy zamieszczono zasady przyznawania punktów oraz komentarz, który ilustruje realizację poszczególnych kryteriów.

Przykład 1. (Sprawdzian 2002, Pory roku)

Moja ulubiona pora roku. Opisz wybraną porę roku i uzasadnij, dlaczego ją lubisz. Pamiętaj o poprawnej pisowni.

Przykładowa praca ucznia

Moją ulubioną porą roku jest wiosna, która zaczyna się 21 marca.

Ta pora roku jest bardzo piękna. Przyroda budzi się do życia. Rozkwitają pierwsze kwiaty: białe przebiśniegi, fioletowe krokusy, niebieskie przyłaszczki. Na drzewach i krzewach pojawiają się zielone listki. Łąki też pokrywają różnobarwne, piękne kwiaty. Świat staje się kolorowy. Wszędzie słychać radosny śpiew ptaków. Wiosną budzą się ze snu leśne zwierzęta, wszystkie wychodzą z ciepłych zimowych kryjówek. Ludzie robią w swoich ogrodach wiosenne porządki. Przekopują grządki, sadzą kwiaty i warzywa, przycinają krzewy oraz drzewa. Na polu rozpoczynają prace rolnicy. Sieją ziarno, by latem zebrać wysokie plony.

Uważam, że wiosna jest najpiękniejszą porą roku. Wszystko wokół nas staje się kolorowe i radosne. Chciałabym, aby wiosna nigdy się nie kończyła.

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy Uczeń:
I. Przedstawienie ulubionej pory roku – 1 punkt. Wypowiedź rozwinięta, zawierająca określenia charakterystycznych cech wybranej pory roku (np. krajobraz, zmian w przyrodzie, atmosfera, nastrój, ulubione zajęcia) – 1 punkt.	0-2	nawiązał do tematu, pisząc o ulubionej porze roku; dostrzegł zmiany w przyrodzie (np. „rozkwitają pierwsze kwiaty”, „pojawiają się zielone listki”, „budzą się ze snu leśne zwierzęta”), określił nastrój (np. „radosny śpiew ptaków”, „Wszystko wokół nas staje się kolorowe i radosne”), opisał pracę ludzi (np. „robią w swoich ogrodach wiosenne porządki”, „sadzą kwiaty i warzywa, przycinają krzewy”);
II. Wyjaśnienie, dlaczego lubi wybraną porę roku (wprost lub pośrednio, np. poprzez uczuciowe zabarwienie opisu).	0-1	uzasadnił wybór pory roku („wiosna jest najpiękniejszą porą roku”, „Wszystko wokół nas staje się kolorowe i radosne”);
III. Wypowiedź jest spójna.	0-1	zredagował spójną wypowiedź;

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy Uczeń:
IV. Wypowiedź jest komunikatywna – 1 punkt. Słownictwo bogate, zróżnicowane – 1 punkt.	0-2	zredagował wypowiedź komunikatywną; zastosował urozmaicone słownictwo (np. „białe przebiśniegi, fioletowe krokusy”, „różnobarwne piękne kwiaty”, „radosny śpiew ptaków”);
V. Przestrzeganie norm językowych (dopuszcza się 3 błędy).	0-1	napisał wypowiedź poprawną pod względem językowym;
VI. Przestrzeganie norm ortograficznych w zakresie pisowni ó-u, ż-rz, h-ch, wielkiej i małej litery. brak błędów – 2 punkty 1-2 błędy – 1 punkt <u>Kryterium dla ucznia z dysleksją</u> Błędy językowe nie zakłócają rozumienia tekstu – 2 punkty. Błędy językowe nieznacznie zakłócają rozumienie tekstu – 1 punkt.	0-2	napisał wypowiedź poprawną pod względem ortograficznym;
VII. Poprawność interpunkcyjna. Poprawne użycie kropki i przecinka w zdaniach pojedynczych i zdaniach złożonych o prostej konstrukcji. Dopuszcza się 3 błędy <u>Kryterium dla ucznia z dysleksją</u> Zamykanie myśli w obrębie zdania (nie występuje potok składniowy).	0-1	napisał wypowiedź poprawną pod względem interpunkcyjnym.

Przykład 2. (Sprawdzian 2003, *Przed telewizorem*)

Napisz list do Asi. Przekonaj ją, że nie warto i nie powinno się godzinami przesiadywać przed telewizorem.

Przykładowa praca ucznia

Warszawa, 12.04.2003 r.

Droga Asiu,

dziękuję Ci za ostatni list. Piszesz w nim o tym, że bardzo dużo czasu spędzasz przed telewizorem. Chciałabym zachęcić Ciebie do innej formy spędzania wolnego czasu.

Ostatnio w szkole uczyliśmy się o niebezpiecznym promieniowaniu, które ma też związek z patrzeniem w telewizor. Niebezpieczne fale wydzielane przez to urządzenie mają szkodliwy wpływ na zdrowie człowieka. Bardzo psuje się wzrok. Poza tym ciągłe siedzenie w fotelu powoduje skrzywienie kręgosłupa.

Asiu, proponuję Ci, abyś pożyteczniej spędzała wolny czas. Możesz na przykład razem z przyjaciółmi pojechać na rowerze. Wiem, że ładnie malujesz. Możesz więc rozwijać w tym czasie swój talent, zamiast marnować go, przesiadując przed telewizorem.

Proszę, zastanów się nad tym, o czym Tobie napisałam. Serdecznie Cię pozdrawiam.

Ola

PS Pozdrów ode mnie swoich rodziców.

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy <i>Uczeń:</i>
I. Stosowanie formy listu. Niezbędny: bezpośredni zwrot do adresata.	0 - 1	<i>zwrócił się bezpośrednio do adresata;</i>
II. Pisanie na temat. Wypowiedź przynajmniej w części jest realizacją tematu.	0 - 1	<i>zniechęca adresatkę do spędzania wolnego czasu wyłącznie przed telewizorem;</i>
IV. Wskazuje szkodliwość zbyt długiego oglądania telewizji lub proponuje inne formy spędzania wolnego czasu.	0-1	<i>wskazał niepożądane skutki wynikające ze spędzania wielu godzin przed telewizorem („Bardzo psuje się wzrok”, „skrzywienie kręgosłupa”), zaproponował inne formy spędzania wolnego czasu („Możesz na przykład razem z przyjaciółmi pojeździć na rowerze”, „Możesz więc rozwijać w tym czasie swój talent”);</i>
V. Spójność tekstu (wypowiedź nie jest chaotyczna).	0-1	<i>zredagował spójną pracę: najpierw wskazał zagrożenia, następnie przedstawił propozycje spędzania wolnego czasu;</i>
VI. Celowe stosowanie środków językowych.	0-1	<i>zastosował w pracy słownictwo charakterystyczne dla argumentacji (np. „poza tym”, „proponuję Ci”, „proszę, zastanów się”, „chciałabym zachęcić”);</i>
VII. Poprawność językowa (dopuszcza się 2 błędy).	0-1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem językowym;</i>
VIII. Poprawność ortograficzna. Dopuszcza się 2 błędy ortograficzne <u>Uczeń z dysleksją</u> Komunikatywność wypowiedzi (mimo błędów językowych).	0-1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem ortograficznym;</i>
IX. Poprawność interpunkcyjna. Dopuszcza się 3 błędy interpunkcyjne <u>Uczeń z dysleksją</u> Wypowiedź jest logicznie uporządkowana.	0-1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem interpunkcyjnym;</i>
X. Zapis staranny. <u>Uczeń z dysleksją</u> Zapis staranny mimo zaburzeń graficznych.	0-1	<i>estetycznie zapisał pracę.</i>
Poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną (kryteria VII, VIII, IX) punktujemy, jeżeli uczeń napisał co najmniej 5 linijek tekstu ciągłego (nie licząc nagłówka, podpisu).		<i>Praca w oryginale liczy 12 linii tekstu ciągłego.</i>

Przykład 3. (Sprawdzian 2004, *Chleb*)

Opowiedz swoimi słowami historię przedstawioną w wierszu *Kamienny chleb*. Użyj wyrazów określających charakter i oceniających zachowanie postaci.

Kamienny chleb

- (1) Na oknie bochen chleba leżał napoczęty,
Na liściu kapuścianym, pulchny i pęknięty.
- (2) Szedł drogą głodny. Staje. Prosi gospodyni:
„Dajcie mi kromkę, kromka ubytku nie czyni.
- (3) Jestem głodny, od wczoraj bez chleba i wody”.
„A cóż to, czy chleb piekę dla czyjej wygody?
- (4) Nie dam wam, ani myślę dla was wstawać z ławy! –
Fuknęła gospodyni. – Poszedł, jaki żwawy!”
- (5) Za chwilę sama sobie chleb ukroić wstaje,
Ale nóż w chleb nie wchodzi, krajać się nie daje.
- (6) Na oknie zamiast chleba zwykły kamień leży,
Choć jeszcze wczoraj ciasto rozczyiała w dzieży*.

Anna Kamińska

Przykładowa praca ucznia

Pewna kobieta upiekła chleb i położyła go na oknie na liściu kapusty.

Drogą przechodził ubogo ubrany człowiek. Ponieważ był on głodny, poprosił zamożną gospodynię o kromkę chleba. Niewrażliwa i skąpa kobieta odmówiła wędrowcowi, a w dodatku wyrzuciła go z domu. Zachowała się niegrzecznie i bezdusznie.

Za jakiś czas gospodyni postanowiła ukroić sobie kromkę chleba. Jakież było jej zdziwienie, kiedy zobaczyła, że na oknie leży nie chleb a kamień. Wspaniały wypiek zamienił się w głaz.

Skąpstwo kobiety zostało ukarane. Uważam, że nikt nie powinien odmawiać pomocy potrzebującym.

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy
I. Nawiązanie do sytuacji przedstawionej w wierszu. Przyznajemy punkt, jeśli uczeń choćby w części pracy nawiązał do treści wiersza.	0 - 1	Uczeń: <i>nawiązał do sytuacji przedstawionej w utworze poetyckim;</i>
II. Realizacja tematu Jeżeli uczeń opowiada całą historię, przyznajemy 1 punkt. <i>Uczeń uwzględnia następujące kluczowe wydarzenia: prośba głodnego o chleb, odmowa gospodyni, zamiana chleba w kamień (na oknie zamiast chleba leżał kamień itp.).</i>	0 - 2	<i>uwzględnił wszystkie kluczowe wydarzenia („poprosił gospodynię o kromkę chleba”, „odmówiła wędrowcowi”, „Wspaniały wypiek zamienił się w głaz”);</i>

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy <i>Uczeń:</i>
Jeżeli wypowiedź zawiera elementy charakterystyki (pośredniej lub bezpośredniej) przynajmniej jednej postaci lub oceny jej zachowania, przyznajemy 1 punkt. <i>Na punktację nie mają wpływu dopisane przez ucznia wydarzenia, sytuacje, które nie zmieniają sensu historii, a tylko „ubarwiają” pracę.</i>		<i>uwzględnił w pracy elementy charakterystyki bohaterów (np. „ubogo ubrany człowiek”, „zamożną gospodynię”);</i>
III. Zachowanie spójności wypowiedzi i przyczynowo-skutkowej zależności między zdarzeniami	0 - 1	<i>zachował przyczynowo-skutkową zależność między wydarzeniami;</i>
IV. Odtworzenie treści swoimi słowami <i>Dopuszczalne jest zaczerpnięcie z wiersza pojedynczych wyrażen lub zwrotów. Sformułowania wprost zaczerpnięte z wiersza nie mogą stanowić więcej niż ok. ¼ pracy.</i>	0 - 1	<i>przedstawił treść wiersza swoimi słowami;</i>
V. Dobór środków językowych Uczeń w toku opowiadania używa wyrazów lub sformułowań określających charaktery lub oceniających zachowanie postaci. Przyznajemy punkt, jeśli uczeń posłużył się co najmniej dwoma określeniami postaci (jednej lub dwóch). <i>Nie oceniamy, czy określenia są trafne w stosunku do treści wiersza, jednak ocena zachowania gospodyni wobec głodnego musi być negatywna.</i>	0 - 1	<i>zastosował sformułowania określające cechy bohaterów, ocenił zachowanie postaci („Niewrażliwa i skąpa kobieta”, „Zachowała się niegrzecznie i bezdusznie”);</i>
VI. Poprawność językowa Dopuszcza się dwa błędy językowe. Za błędy językowe nie należy uznawać form zaczerpniętych z wiersza, np. „prosi gospodyni”, „ukroić chleb”.	0 - 1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem językowym;</i>
VII. Poprawność ortograficzna Dopuszcza się dwa błędy ortograficzne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Zapis czytelny (mimo zaburzeń graficznych).	0 - 1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem ortograficznym;</i>
VIII. Poprawność interpunkcyjna Dopuszcza się trzy błędy interpunkcyjne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Wypowiedź jest komunikatywna (mimo błędów językowych).	0 - 1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem interpunkcyjnym.</i>

Przykład 4. (Sprawdzian 2006, Pszczoły i miody)

Jest człowiekiem pracowitym jak pszczoła, a jego praca służy innym. Opisz taką osobę, opowiedz o jej działaniach i wyjaśnij, dlaczego zasługuje na szacunek.

Przykładowa praca ucznia

Za osobę pracowitą jak pszczoła uważam mojego dziadka.

Ma on własną działkę oraz sad, gdzie spędza dużo czasu, szczególnie wiosną i latem. Dziadek uwielbia różne prace ogrodowe. Zajmuje się sadzeniem roślin, ich podlewaniem i pielęgnacją. W sadzie przycina gałązki drzew owocowych. Jesienią zbiera jabłka, gruszki i śliwki oraz warzywa. Zimą z zebranych owoców robi pyszny sok. Praca dziadka służy całej rodzinie. Rzadko chce, aby ktoś pomagał mu w zajęciach. Jesteśmy mu wdzięczni za to, że codziennie możemy jeść świeże warzywa i owoce oraz pić przepyszny, zdrowy sok.

Moim zdaniem, dziadek zasługuje na miano osoby pracowitej jak pszczoła.

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy <i>Uczeń:</i>
I. Nawiązanie do tematu. Uczeń pisze o człowieku pracowitym.	0 - 1	nawiązał do tematu, pisząc o pracowitym dziadku;
II. Realizacja tematu Uczeń wykazuje, że osoba, o której pisze, jest pracowita, a jej praca służy innym.	0 - 1	wykazał, że dziadek jest osobą pracowitą, a jego praca służy całej rodzinie”;
III. Realizacja tematu Uczeń wyraża szacunek (podziw, uznanie) wobec opisywanej osoby i jej działań (pracy, postawy) – bezpośrednio lub pośrednio.	0 - 1	wyraził uznanie wobec opisywanej osoby, jej działań i postawy („uwielbia różne prace”, „robi pyszny sok”, „jesteśmy mu wdzięczni”);
IV. Kompozycja wypowiedzi Uczeń tworzy spójną wypowiedź o wymaganej długości (co najmniej 9 linii tekstu) – 2 pkt. Jeżeli wypowiedź jest spójna, ale krótsza (co najmniej 6 linii tekstu) – 1 pkt.	0 - 2	zredagował spójną wypowiedź o wymaganej długości (praca w oryginale liczy 16 linii tekstu);
V. Dobór środków językowych Stosowane środki językowe służą realizacji tematu (przynajmniej częściowej). Uczeń stosuje urozmaicone słownictwo, używa trafnych określeń i zwrotów.	0 - 1	zastosował urozmaicone słownictwo, użył trafnych określeń („uwielbia różne prace”, „robi pyszny sok”, „zasługuje na miano”);
VI. Poprawność językowa Dopuszcza się 3 błędy językowe.	0 - 1	napisał wypowiedź poprawną pod względem językowym;
VII. Poprawność ortograficzna Dopuszcza się 3 błędy ortograficzne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Przyznajemy punkt, jeśli zamyka myśli w obrębie zdań (nie ma „potoku” składniowego). Dopuszczamy pojedyncze odstępstwa w dłuższych wypowiedziach.	0 - 1	napisał wypowiedź poprawną pod względem ortograficznym;

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy <i>Uczeń:</i>
VIII. Poprawność interpunkcyjna Dopuszcza się 3 błędy interpunkcyjne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Przyznajemy punkt, jeśli rozpoczyna zdania wielką literą i kończy kropką.	0-1	<i>napisał wypowiedź poprawną pod względem interpunkcyjnym;</i>
IX. Dbałość o układ graficzny Uczeń wyróżnia części tekstu zgodnie z jego strukturą, stosując akapity. Akapity mogą być graficznie wyróżnione poprzez: 1. rozpoczęcie zdania od nowego wiersza z wcięciem, 2. rozpoczęcie zdania od nowego wiersza bez wcięcia.	0 - 1	<i>wyróżnił części tekstu zgodnie z jego strukturą, stosując akapity.</i>

Przykład 5. (Sprawdzian 2007, W szkole)

Opisz życzliwie koleżankę lub kolegę ze szkoły.

Twoje wypracowanie powinno zająć co najmniej połowę wyznaczonego miejsca.

Przykładowa praca ucznia

Karolina jest moją dobrą koleżanką. Ma ona 13 lat. W szkole siedzę z nią w jednej ławce.

Karolina jest wysoką i szczupłą dziewczyną. Jej piękne jasnobrązowe włosy sięgają do pasa. Koleżanka zazwyczaj związuje je w kucyk. Duże zielone oczy, drobny nosek i wiśniowe usta dodają Karolinie niezwykłego uroku. Na jej twarzy stale gości piękny uśmiech. Moja koleżanka ubiera się bardzo elegancko i gustownie. Najchętniej nosi kolorowe wzorzyste bluzki z krótkim rękawkiem i ciemne spodnie. Uwielbia też styl sportowy. Wówczas wkłada bluzę z kapturem, dżinsy i adidas. Wielu podoba się sposób, w jaki się porusza. Robi to z wielkim wdziękiem i gracją.

Podoba mi się styl Karoliny i sposób bycia. Lubię z nią przebywać i rozmawiać. Cieszę się, że mogę przyjaźnić się z tak sympatyczną koleżanką. Bardzo bym chciała uczyć się z nią w jednej klasie w gimnazjum.

Kryteria i zasady przyznawania punktów	Liczba pkt	Komentarz do pracy <i>Uczeń:</i>
<p>I. Realizacja tematu</p> <p>Uczeń w pełni realizuje temat i obszernie go rozwija. Opis kolegi/koleżanki jest bogaty treściowo (uwzględnia różne cechy), interesujący, barwny np.</p> <p>Uczeń poprawnie realizuje i rozwija temat. Opis kolegi/koleżanki, choć schematyczny, nie ogranicza się do wyliczenia cech opisywanej osoby.</p> <p>Uczeń realizuje temat, ale opis kolegi/koleżanki jest słabo rozwinięty i treściowo ubogi, ogranicza się do wyliczenia kilku cech opisywanej osoby.</p> <p>Uczeń nie pisze na temat lub opisał kolegę/koleżankę <u>wyraźnie</u> niezyczliwie (np. złośliwie, wulgarnie).</p>	<p>0 - 3</p> <p>3</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>0</p>	<p><i>uwzględnia w opisie różne cechy koleżanki, informacje dotyczą wzrostu („jest wysoką i szczupłą dziewczyną”), włosów („piękne jasnobrązowe sięgają do pasa”), oczu („Duże, zielone...”), twarzy („piękny uśmiech”), ubioru „kolorowe wzorzyste bluzki z krótkim rękawkiem i ciemne spodnie”), sposobu poruszania się („z wielkim wdziękiem i gracją”); opis jest więc bogaty treściowo, a poza tym ciekawy, barwny;</i></p>
<p>II. Poprawność kompozycyjna Tekst jest spójny i uporządkowany.</p>	<p>0 - 1</p>	<p><i>zredagował spójny opis;</i></p>
<p>III. Poprawność językowa 0-1 błąd – 2 punkty 2-3 błędy – 1 punkt 4 i więcej błędów – 0 punktów</p>	<p>0 - 2</p>	<p><i>napisał wypowiedź poprawną pod względem językowym;</i></p>
<p>IV. Poprawność ortograficzna Dopuszcza się 3 błędy ortograficzne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Przyznajemy punkt, jeśli zamyka myśli w obrębie zdań (nie ma „potoku” składniowego). Dopuszczamy pojedyncze odstępstwa w dłuższych wypowiedziach.</p>	<p>0 - 1</p>	<p><i>napisał wypowiedź poprawną pod względem ortograficznym;</i></p>
<p>V. Poprawność interpunkcyjna Dopuszcza się 3 błędy interpunkcyjne. Uwaga: Uczniowie wyliczając cechy opisywanej osoby, często stosują przydawki równorzędne i nierównorzędne. <u>Uczeń z dysleksją:</u> Przyznajemy punkt, jeśli rozpoczyna zdania wielką literą i kończy kropką.</p>	<p>0 - 1</p>	<p><i>napisał wypowiedź poprawną pod względem interpunkcyjnym.</i></p>